

Uzbekistan: konsolidacja władzy nowego prezydenta

Józef Lang

2 maja minister spraw wewnętrznych Uzbekistanu Abdusalom Azizow ogłosił decyzję prezydenta Szawkata Mirzijoiewa o przejęciu przez MSW kontroli nad wojskami wewnętrznymi. Od 2006 roku wojska wewnętrzne podlegały Służbie Bezpieczeństwa Narodowego (SNB), kierowanej przez Rustama Inojatowa najważniejszej uzbeckiej służbie specjalnej; wcześniej formacja ta podlegała MSW.

Wojska wewnętrzne odgrywają kluczową rolę w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego Uzbekistanu. Zadaniem składających się z pięciu brygad i batalionu specjalnego „Bars”, liczących łącznie około 20 tysięcy żołnierzy i oficerów wojsk wewnętrznych jest m.in. tłumienie zamieszek i buntów społecznych. Po krwawej pacyfikacji powstania w Andizanie w 2005 roku (według różnych danych od 800 do 1500 zabitych), w rezultacie walki o wpływy wewnątrz aparatu państwowego kontrolę nad tymi formacjami przejęła SNB.

Komentarz

- Uzbekistan jest najbardziej autorytarnym państwem Azji Centralnej. Po śmierci we wrześniu 2016 roku rządzącego nieprzerwanie od 1990 roku prezydenta Islama Karimowa władze formalnie przejął dotychczasowy premier, Szawkat Mirzijoiew. Jego pozycja opierała się przede wszystkim na poparciu ze strony wpływowego szefa SNB, Rustama Inojatowa, który nieformalnie był drugą najważniejszą osobą w państwie. Mimo kosmetycznych zmian mających na celu stworzenie iluzji odwilży na arenie wewnętrznej Mirzijoiew kontynuuje politykę Karimowa. Natomiast w relacjach zewnętrznych nowy prezydent wprowadził nowe rozwiązania, czego efektem jest normalizacja relacji z sąsiadami.
- Wyprowadzenie wojsk wewnętrznych spod kontroli SNB jest oznaką postępującej konsolidacji władzy przez prezydenta Mirzijoiewa. Dotychczas nie tylko nie przeprowadził czystki w aparacie państwowym, lecz wręcz zakonserwował zastany układ sił – np. jego główny polityczny rywal, pierwszy wicepremier Rustam Azimow, zachował stanowisko pomimo zmian w rządzie, co było świadectwem słabości Mirzijoiewa. Odebranie SNB tak ważnej formacji jak wojska wewnętrzne i przekazanie jej MSW, którym kieruje klient Mirzijoiewa (Azizow jest ministrem od stycznia), jest istotnym krokiem w stronę politycznego usamodzielniania się Mirzijoiewa od szefa SNB Inojatowa i rzeczywistej konsolidacji władzy. Oznacza to również osłabienie wpływów Inojatowa.
- Proces konsolidacji władzy przez prezydenta Mirzijoiewa nie jest jednak zakończony. Usamodzielnienie się od SNB i Inojatowa jest tylko pierwszym etapem tego procesu, który ostatecznie będzie zakończony dopiero po usunięciu Inojatowa ze stanowiska. Dodatkowo

w Uzbekistanie istnieje szereg innych nieformalnych grup interesów, nad którymi władza Mirzijoewa jest obecnie w najlepszym razie częściowa. Ograniczanie ich wpływów prawdopodobnie będzie odbywało się pokojowo, jednak nie można w pełni wykluczyć zaistnienia poważnych napięć w elicie. Największym zagrożeniem dla prezydenta Mirzijoewa wydaje się być sytuacja wewnętrzna. W Uzbekistanie istnieje wiele nierozwiązanych problemów i napięć społecznych, które dotychczas były zamrażane przy zastosowaniu autorytarnych metod. Obecnie wskutek spadku wpływów od uzbeckich migrantów zarobkowych w Rosji, sytuacja społeczno-gospodarcza znacząco pogarsza się, co potencjalnie może stwarzać ryzyko dla stabilności Uzbekistanu.